Ч. 226 (13.771). Львів, неділя 26. серпня 1934. Poczt. opłata opłacono ryczałtem Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

У справі Лугового Свята

і Посвячення Лугового Городу у Львові.

У 20-ліття вимаршу Українських Січових Стрільців на світову війну.

Лугове Свято і посвячення Лугового Городу відбудеться без огляду на погоду. Отже хочаб навіть погода була непевна, то посвячення Лугового Городу пічнеться в год. 9. рано, а Лугове Свято в год. 2.30.

Посвячення Лугового Городу доконає Преосв. **Іван Бучко** й **о. Ігумен Лучинський** в асисті оо. Василіян.

Доїзд до Лугового Городу трамваями 4. вул. Потоцького до Ісаковича, а звідтам пішки 5 мін. дороги в діл вул. Ісаковича, коло ставу Світезь, відтак на право вулицею Вулецькою 300 кроків. Можна їхати 1. на вул. Сапіги до жандармерії, а від жандармерії є 7—8 мінут ходу. Площа є дуже близько міста, від віденської каварні можна зайти н аплощу протягом 15 мінут.

Трієст спільним портом Італії та Австрії.

Господарська перебудова середущої Европи.

Француська преса невдоволена, що закордонна політика Франції не бере активної участи в поладнанні австрійської проблеми. Кружлять поголоски, що Італія заключила з Австрією військовий союз. Француська опінія зацікавлена приїздом канцлера Шушніга до Ніцеї, де мав зустрінутися з мін. Барту та б. цісаревою Зитою.

На нараді Мусолінія з канцлером Шушнігом у Фльоренції вирішено:

1) продовжувати політику Дольфуса з метою зберегти незалежність Австрії;

2) оживити торгівлю між Італією і Австрією;

3) Італія згодилася відступити частину порту в Трієсті для Австрії та допомогти її збудувати торговельну фльоту;

4) признати австрійським товарам далекойдучі тарифові полекші;

5) затіснити наукову співпрацю, усунути всі пашпортові трудноції і візи між обома державами. Одночасно обговорювано поширення римських договорів на інші держави. Кружлять поголоски, що поширенням тих договорів зацікавлена не тільки Мала Антанта, але також інші держави. Преса повідомляє, що в Римі відбулися вже неофіційні розмови між Італією та Чехословаччиною в справі приступлення до римського договору. Тепер знову обі держави будуть продовжувати переговори. Таким чином римські договори між Італією, Австрією та Мадярщиною мають стати основою господарської перебудови середущої Европи.

Хто буде німецьким віцеканцлером?

БЕРЛІН, 24. 8. ПАТ. Німецькі політичні кола заняті тепер трьома питаннями. Перше це справа заступника Гітлера після опорожнення становища віцеканцлера наслідком іменування Папена послом у Відні. На цю тему міродатні кола зберігають повну мовчанку. За інформаціями з компетентних кол Гес мав би лишитись заступником Гітлера в управі партії, задержуючи дальше признане йому недавно право співділати в ухвалюванні всіх нових законів. Назвище Герінга подають як майбутнього віцеканцлера з повіренням йому політичних справ республики. Говорять теж про іменування ген. Бльомберга заступником канцлера як головним вождом збройних сил.

Друга справа це ухвалення нової конституції в місце ваймарської, яка досі обовязує. Згадав про це Гітлер у своїй гамбурській промові. Можливе, що в основу нової конституції увійдуть 25 відомих точок програми гітлерівської партії.

Третьою актуальною справою є акція, про яку згадав Гітлер у своїй відозві до народу з 20 ц. м., говорячи про рішучу боротьбу задля приєднання решти народу до націонал-соціялістичної партії. На цю тему нема ніяких нових інформацій. Кружать поголоски, що ця акція піде в напрямі помирення і то в ділянці господарській та культурній.

Воєвничість японського громадянства.

ТОКІО, 24. 8. ПАТ. Аґенція Ренґо повідомляє: Управа найбільшої японської партії Сейюкаї вирішила резолюцію, яка домагається скликання спеціяльної парляментарної сесії задля поладнання актуальних справ. Резолюція домагається дальше, щоб уряд виповів вашингтонський трактат. Одночасно орґанізація Кайкаї, що гуртує в собі всіх резервових старшин японської воєнної фльоти, приняла резолюцію, що домагається забезпечення Японією відповідного для неї паритету морських сил і негайного виповідження вашингтонського трактату.

Американська фльота

в поготівлі.

ВАШИНГТОН, 24. 8. ПАТ. Шеф департаменту воєнної фльоти заявив, що наказав, щоби 15 кораблів Зл. Держав, стаціонованих при берегах Атлянтійського Океану, плили на океан Великий, де залишаться, аж ситуація вияснитьcя. Як зачувати, цей наказ був уже від довшого часу предметом нарад управи фльоти Зл. Держав.

Лугове Свято і Посвячення Лугового Городу

у 20-ліття вимаршу Українських Січових Стрільців на світову війну

відбудеться

у Луговому Городі у Львові при вул. Вулецькій і ген. Івашкевича **в неділю 26-го серпня.** — Посвячення в год. 9-ій рано, а Лугове Свято в год. 2-ій пополудні.

Справа грошей чи політики?

Ще про жирардівський скандал.

Львів, 24. серпня 1934.

Коли кілька днів тому економічний референт „Діла“ реферував на сторінках нашого часопису голосну у цілій Польщі — і вже поза нею — справу конфлікту поміж польським урядом і французькою більшістю акціонарів промислового підприємства у Жирардові, станув у своїх висновках зовсім слушно на становищі, що по суті це справа більше натури господарської ніж політичної. Нема теж двох думок, що колиб між Францією і Польщею панували інші політичні відносини, як ті, що панують нині,ніколиб справа участи й повідения французького капіталу у Жирардові не набрала такого розголосу і не довелаб до таких суто політичних наслідків, як нині.

Бо тепер справді площина спору перейшла з ділянки економічної у ділянку політичну і на ніщо не пригодяться тут жалі заприсяжених ендецьких франкофілів, що у тім сутогосподарськім маленькім і льокальнім спорі топлять злобні люди французько-польську приязнь. Жирардів став наче прибудівкою великого конфлікту поміж двома ріжними підходами до розвязки проблєм середньої і східньої Европи, двома ріжними політичними системами збереження своїх великодержавницьких впливів і забезпеки державної будуччини. На цьому тлі йде нині і розвивається щораз далі франко-польський конфлікт і жирардівська афера стала мимохіть наче відбивною дошкою для перекидання того конфлікту у далекі політичні світи.

Справа стала настільки голосною, що франц. амбасадор у Варшаві Ларош інтервеніював у міністра Бека. Однак мабуть ця інтервенція не була надто успішна, коли арештовані директори Каен і Вермеш далі сидять у мокотівській вязниці (щоправда, занадто погано їм там не ведеться, коли дістають приватний, як пишуть польські ґазети, „вибагливий“ харч, книжки, білля і одяг, та користають з довгих щоденних проходів), і в паризькому парламенті вплинула в обороні арештованих та французьких акціонарів

гостра інтерпеляція. „Політікум" тієї афери стало настільки очевидне, що льондовська „Нюз Кроніка", вичисляючи „сім головних гріхів Франції супроти Польщі", вичисляє між ними також — Жирардів.

Не диво, що не вважаючи на повінь статтей і заміток, які на цю тему досі появились у польській і французькій пресі, і самі обидва, громадянства і весь вонішній світ, за вимком дуже вузького гурта зорієнтованих у господарських нюансах одиниць, — здивувалися, яким це робом наче „деус екс махіна" впала ця маленька справа на великий міжнародній майдан. І мабуть через те обидві сторони оголосили офіціяльні комунікати, — які замісць вияснити справу і той віби розмірно маленький конфлікт зліквідувати, ще дужче його розпалили: бо поперше вже сам факт, що в цій справі проголосили заяви офіціяльні агенції ПАТ-а й Аваса, підкреслив їх значіння, і — по друге — не могла причинитися до розріджения атмосфери та обставина, що обидва комунікати з найбільш авторитетних джерел — представляли ту саму справу зовсім інакше!..

Отже комунікат ПАТ-а каже про „зловживання п. Буссака (гол. франц. акціонара) на шкоду заведення, меншости польських акціонарів і держави та деморалізуючий вплив тих зловживань на велике робітниче середовище", при чому пригадує вбивство дир. Келера у квітні 1932 р. і тайни жирардівської господарки що вийшли на верх підчас тодішнього процесу. Далі читаємо у тому комунікаті: „З початком цього року наслідком виступу польських акціонарів, торг. виділ Окр. Суду у Варшаві встановив 8. III. п. р. над фабрикою секвестр. У мотивах свого рішення суд ствердив, що дотеперішня господарка управи, поза нараженням товариства й акціонарів на втрати у своїх методах вступила в ділянку карного кодексу Добачуючи карні провини, торг. суд передав справу прокураторові. У тих обставинах Марцелі Буссак перевів переговори і вступну умову для мирної полагоди справи з представниками частини польських акціонарів. Справою тих переговорів займається також слідчий суддя". Вкінці комунікат стверджує, що всі ті переговори і сама умова були тайною для суду, хоча справа була в руках прокуратора. Тому цілий ряд акціонарів виступив на судову дорогу для забезпечення своїх інтересів". Всі повищі обставини не могли очевидно мати впливу без огляду на якінебудь інтервенції, на зупинення карної процедури, у висліді якої два директори, пп. Вермеш і Клеє були арештовані".

Як бачимо, то польський офіціяльний комунікат зазначує, що судове слідство обхоплює також „паршиву умову", — як її назвав був б. мін. Матушевський у „Ґазеті Польскій" та яку польські акціонарі підписали в маєтку санаційного сенатора Добецького, — а також потверджує невдачу французьких дипльоматичних інтервенцій.

Зате французький комунікат впевняє, що способи ведення жирардівського підприємства „дозволили втримати підприємство, не вважаючи на важку ситуацію, в якій найшлася більшість текстильних фабрик у Польщі" (дуже неделікатний натяк на господарську скруту у Польщі і банкроцтва текстильних фабрик) та закидає польській пресі постійні шикани супроти французьких акціонарів. Далі робить закид офіціяльній „Ґазеті Польскій" (себто посередньо польському урядові), що вона накинулася на польських акціонарів, які добровільно погодилися з французькою стороною, як на „зрадників батьківщини", всупереч первісному прихильному становищу польської преси до тої умови, і — робить польський офіціяльний світ посередньо відповідальним за самогубство Лєдніцького (до речі: у польській пресі вічно товчуться на тему того самогубства ріжні сензаційні поголоски)...

Розпорпування господарських чи хай навіть злодійських подробиць жирардівської скандалістики, це нині вже формальна забава. Суть справи вже не в Жирардові. І тому слушно польська прилюдна опінія негайно зв'язала справу Жирардова з масовим видалюванням польських робітників з Франції. Французький уряд мотивує ті „ексмісії" теж господарськими мотивами: безробіттям у Франції та ще й „невідповідною поведінкою" польських робітників в окремих випадках. Можна повірити, що польських робітників не викидають з Франції у відплату за арештування жирардівських директорів, але можна й у те вірити, що булиб їх викинули і без Жирардова і без французького безробіття: бо правдивою причиною є атмосфера франко-польської „приязни", яка мусить виладовуватися у подібних актах.

Саме це й хвилює найбільше „Ґазету Варшавску". Вона старається переконати своїх читачів, що „нема і не може бути ніякого звязку поміж жирардівською справою і видаленням польських гірників з Франції, та загальною польсько-французькою політикою". Вона доказує це „тотожністю істотних політичних інтересів обидвох народів" — і тут цілком провалюється: бо саме щодо цієї тотожности вирвули у найвищих керманичів польської офіціяльної політики найповажніші сумніви і саме свідомість розбіжности тих інтересів доводить до таких форм, які прийняла і жирардівська афера.

Катастрофа військового потягу.

ШАНГАЙ, 23. 8. ПАТ. Висаджено у воздух потяг, що віз японських вояків. Числа жертв покищо не устійнено, одначе є велике, бо паровіз і чотири вагони впали з насипу. Катастрофа склалася на захід від Іміянпо.

—о—

Японці в Монголії.

МОСКВА, 23. 8. ПАТ. Совітські джерела повідомляють про оживлену діяльність японців у внутрішній Монголії. Японські літаки роблять знимки над низкою місцевостей, між іншими над містом Калґан. Японські емісарі ведуть оживлену пропаганду серед монгольських князів. Недавно відвідав внутрішню Монголію військовий аташе Зл. Держав і В. Британії.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА"" З ДНЯ 26. СЕРПНЯ 1934.

Р. КУПЧИНСЬКИЙ.

ДО ПОЧАЄВА

III.

Від'їжджаємо до Почаєва. Щоби осолодити нам усі труди волинських трахтів і сош, на два кільометри від містечка дорога поправляється і несе нас легко під гору.

Про містечко нема що писати. Попри дорогу збитою лавою жидівські крамики, що вміють використати місце до останнього цаля. Між ними майнула нам перед очима українська кооператива, одинокий видний знак існування українців. (Мова тут про доїзд до манастиря. Як там далі в містечку — не знаю, не був).

Авто підїзджає під самий монастир. Камінна брама нароствір, оголошує, що гостина...

Хочемо віхати на подвіря, але в тій хвилині виринає ізза мурів монах і хрестом здержує наш розгін.

Висідаємо.

— То до середини не вільно віхати?

— Нельзя. Здесь не базар! — відповідає невввічливо, мовби знав, що ми уніяти.

А може справді пізнає хитрий москаль?!

— Ми питалися і нам на долі казали, що можна віхати, — пояснюємо суворому дверникові.

— Раньше било можна. Тепер нельзя

Хотіли ми його спитати, чи раньше був тут базар, але не випадало так зразу заводити сварку. Тому тільки всміхаємось любо до бородатого бльондина, ховаючи на потім шпильки призначені для його непривітної особи.

Зараз за брамою прилучується до нас тип. Добре підгодований, елеґантно убраний і з дуже дурною міною. Десь видно стояв біля брами і ждав на цікавіших прочан, а почувши нашу мову — зацікавився нами. Вдає, що ми його зовсім не обходимо, зате страшенно обходить його архітектура Лаври, дзвінниці, рістня і вид з монастиря. Оглядав це все дуже старанно, але так наставляв вуха в нашу сторону, що міг нам ними мухи відганяти. Я не тримав би його на службі ні години. За дурний до такого інтелігентного діла. Відразу видно чого хоче і тому мало може. Прикро тільки, що волочиться цілий час за чоловіком як тінь і не дає навіть у церкві забути про земські справи.

Напевно багато не довідався. Галичани загалом говорять півголосом, а ще поза Галичиною, а ще в присутности такого ангела-хоронителя, то вже зовсім шепотом. Міг нас тільки описати, а решта — фантазія ради хліба...

Тільки ми ввійшли в подвіря — загудів дзвін. Найбільший у Почаївській Лаврі. Була субота, мала правитися утреня, а до того приїхав епископ Сава і мали його впроваджувати в собор.

Гарний той собор. Стрункий барок, що зближує собор до костельної архітектури, але й має щось українського т. зв. мазепинського стилю. Побудований він на місці давного камінного в 1771 р. Фундував його Микола Потоцький, Василіянин, у тім часі, коли Почаїв був уніятський. А був він уніятським 110 років — від 1720 до 1830.

В середині прегарний. Мальовило в ніжних, веселих красках, багато золочений синява і золото домінують. Ні сліду обридливих штучних квітів, які останніми часами опоганюють церкви в Галичині. Тут є квіти, але природні і тільки на престоликах.

Біля дверей з лівого боку славна скала зі стопою Матери Божої. Сидить за поручам монах і подає вірним воду з джерельця, збираючи за те щедрі датки на монастир.

А над головним вівтарем чудотворний образ Пречистої Діви, весь у золотім окутті і в короні, яку подарував у 1773 р. папа Климентій XIV.

„Ой зійшла зоря вечоровая,
Над Почаєвом стала.
Виступає турецькеє войсько
Як та чорная хмара.
Отець Залізо з келії вийшов,
На коліна упадає,
Ой рятуй, рятуй та Божая Мати!
Монастир загибає".

І Мати Божа кулі відбивала — монастир ратувала...

Гуде мені в вухах безсмертна пісня про Почаївську Божу Матір, а думки снуються, снуються як оте кадило, що синім димком підноситься з кадильниці елеґантного діякона, що вийшов з цілою четою монаших і світських достойників напроти епископа.

Вони ждуть, а я думку думаю. Чи є між ними хоч один, що чув би так по українськи, як отець Залізо? З котрим я не заговорив, кожний морозив мене московщиною. А Почаївська Матір Божа оборонила монастир на звук звичайних, хахлацьких слів:

„Ой рятуй, рятуй та Божая Мати!"

Здається отець Залізо не вмів іншої мови. Заки став ігуменом монастиря і блаженним Йовом, був звичайним селянським хлопцем у Галичині — „Малопольше" — як пише „Памятка для православних паломнікоф".

У дверях собору зявився епископ, непоказний чоловік, з довгою палицею в руці. Тоді елеґантний, молодий діякон (одинокий елеґантний і одинокий молодий!) як загуде глибоким басом, а йому з хорів як не відгукне другий ще глибший... Аж зморозило мене.

Тоді вже хор, направду гарний, коли щож... „Господі памілуй" і „Господі памілуй", а відразу „Господи помилуй" — як колись напевно співав отець Залізо.

Свого часу, при нагоді виступу хору Кошиця, кинувся я був на галицькі хори. Признаюся — трохи перебрав мірку. Але тоді був я під безпосереднім враженням гарно виведених пісень, а не думав про глибший зміст співу. Безперечно заабручанці мають куди вищу співацьку культуру, але вже і в нас багато поправилось. Наші львівські церковні хори можуть співати і в Почаївській Лаврі, зате діякони — хіба з одної Волоської церкви... Замало звертають у нас уваги на спів священиків, не кажу про сільські церковні, але про катедральні собори. Не плекають церковного співу з такою увагою, як це потрібне для обряду і як цього вимагає наша психіка.

А вона дуже багато вимагає в цій ділянці. Латинникам вистарчають органи, але й на них треба вміти грати. В нас органів нема, а спів нераз такий, що найлагідніша критика не може цього назвати співом.

Не знаю як кому, але мені і тисячі тих, яких я про це питав, треба гарного співу в церкві, щоби підняти серце вгору, щоби душу відірвати від земського буденя.

А специяльно нам — так нераз треба цього відірвання...

2 тижні арешту за „Ще не вмерла“.

Дивний погляд бучацького старости на український національний гимн.

30. червня ц. р. ішов дорогою гурт хлопців-возобранців з села Зубриця, пов. Бучач та співав українські пісні, між ними й національний гимн „Ще не вмерла“. Не сподобалося це якомусь неназваному „свідкові“ і він зробив донесення до старости у Бучачі, називаючи поіменно двох хлопців, Михайла Саварина й Івана Пиварчука, а староста у свою чергу покарав їх безогляднім 2-тижневим арештом. У мотивах засуду кажеться, що вони співали „заборонену пісню“, чим провинилися проти 18 ст. зак. з 11. VII. 1932, „що доказано на підставі зізнання свідка“.

Проти того засуду зголошено відклик, але ще перед його полагодою не можна стриматись від вислову здивованого запиту під адресою пана старости у Бучачі: хто, коли і яким розпорядком заборонив співати у Польщі український національний гимн?! Ми зі свого боку знаємо, що ані текст гимну, ані ноти до нього не є сконфісковані і що своєчасна конфіската гимну (адається у чортківськім чи тернопільськім суді), яка викликала стільки шуму, торкалася — як урядові чинники вияснили — лише додаткової, в оригінальному тексті неіснуючої строфи. Знаємо теж, що український національний гимн співають напр. на закінчення на всіх святочних Академіях чи загальних зборах великих установ у Львові, а присутні представники польської влади завжди вшановують чужий національний гимн (як це буває в усьому культурному світі) повстанням з місця.

Чи в Бучачі обовязує інший звичай?

——o——

Відрадне явище.

Відгук українського громадянства на продовження речинця підписки і вплати внутрішньої позички „Рідній Школі“.

Український нарід переживає тепер важке лихоліття і тому кожний позитивний, творчий обяв, що зуміє захопити широкі маси, є дуже відрадним явищем і підносить нас на дусі. Таким відрадним позитивним явищем у нашій сірій буденщині є внутрішня позичка Рідній Школі.

Рідна Школа своєю обороною українського шкільництва й виховання, своєю всесторонньою, творчою працею на ділянках організаційній, шкільній і виховній зєднала собі довіря і признання цілого українського загалу, стала незаступною цінністю. Тому всі українські організації й установи і весь український загал щиро відгукнувся на голос Рідної Школи і поспішив з підпискою внутрішньої позички. (Поіменний виказ позичок оголошує кожне число журналу „Рідна Школа“).

Одначе чимало установ і громадян не зуміло з ріжних причин своєчасно надіслати зголошень позички чи вплатити рати. Підносилися голоси, що на розписання внутрішньої позички вибрано не дуже то відповідний час переднівку, що краще було таку позичку розписати в осені, що назначено за короткий речинець і т. п. Йдучи назустріч усім тим оправданим заввагам і домаганням людей доброї волі **Головна Управа Рідної Школи продовжила речинець вплат позички до кінця жовтня 1934.**

Заледви прогомонів у пресі короткий комунікат Головної Управи Р. Ш. про продовження речинця внутрішньої позички Рідній Школі — громадянство відгукнулося дуже тепло і з ріжних сторін краю почали знову напливати позички, що припинилися були на час ферій. Деякі подаємо для прикладу:

Дрогобиччина: Повітова Комісія Позички Рідній Школі в Дрогобичі письмом з 16. серпня ц. р. надіслала 19 нових заяв позички з Тустанович на загальну суму 525 зол. (в тому о. Мартинович Омелян і кооператива „Українська Щадниця по 50 зол.) і Млинок Шкільниковий 25 зол.

На згадану суму вплатили 172 зол. (в тому о. Мартинович Омелян, д-р Терлецький Микола і Т-во „Сокіл“ по 25 зол., а решта менші рати).

Делятин: прислав 17. серпня ц. р. 5 заяв по 25 зол., з чого готівкою цілу позичку вплатили кооператива „Сила“ і п. Жаровський Олександер

Стрий: Повітова Комісія Позички Рідній Школі в Стрию письмом з 17. серпня ц. р. прислала виказ вплачених позичок зі Стрия, Добрян, Моршина, Фалиша, Голобутова, Угерська, Лугу, Угольної і Нежухова на загальну суму 296.60 зол. — Громадяни вплачують ріжно: хто може цілу позичку 25 зол. або значну її частину 20, 15, 12, 10 зол., але найбільше вплачують по 5, по 3, 2 а навіть по 1 зол., але вплачують!!! На повищу суму зложилося загалом 102 підписників.

Це означає, що українське населення хоча зубожіле внаслідок загальної крізи, старається дати Рідній Школі матеріяльні засоби, конечні до вдержання дотеперішніх великих надбань і поширення рідношкільної діяльности відповідно до сучасних потреб нації. Тим більше, що вложений у внутрішню позичку гріш — непропавший і він звернеться власникам в міру вильосування (кожного року 1/10 позичок) найдальше за 10 літ.

Це також наглядний доказ, **що організація позички Рідній Школі поставлена дуже поважно й доцільно** та відповідає сучасним відносинам. Одна позичка виносить 25 зол. Одначе всі, кого не стати на 25 зол. можуть зголошувати **збірну позичку** (нпр. 5 громадян по 5 зол.) платну місячними сплатами по 1 зол. Таким чином у позичці мають змогу взяти збірну участь найширші маси, кожна організація чи установа й буквально кожна навіть найбільш незасібна одиниця. А для краще матеріяльно поставлених одиниць й установ нема ніякого обмеження ані щодо числа позичок, ані щодо висоти вплаченої квоти нараз чи сплатами.

СПОВНІМ ОБОВЯЗОК!

За почином вище наведених повітів, повинні піти всі дальші повіти. Всі Повітові і Місцеві Комісії Позички Рідній Школі повинні в найкоротшому часі скликати сходини і відновити та поширити акцію за внутрішньою позичкою Рідній Школі. Про всі заходи й висліди повідомляти негайно Головну Управу Рідної Школи для оголошення у пресі.

Покажім перед світом і перед історією, що український загал розуміє, чим є Рідна Школа для української нації, що для сповнення нашої повинности не треба нам аж прилуки, але кожний з глибокого переконання добровільно виконає цей національний і громадянський обовязок.

Національне питання в Чехословаччині.

I.

З усіх, новоповсталих (після світової війни) держав, Чехословаччина в середній Европі досі є чи не найбільше впорядкованою, щодо господарського, культурного і суспільно-політичного життя. Це пояснюється кількома важними передумовами, передовсім значним рівнем господарства та політичної зрілости чехів. Але, аналізуючи уважніше внутрішні державні відносини Чехословаччини, зокрема, звернувши увагу на національне питання, легко зауважити, що ця „впорядкованість“ далеко не блискуча; навпаки в цій назовні впорядкованій, державі є кілька незвичайно поважних щілин, які досі з року на рік усе зростають і, хто-зна до чого доведуть, якщо їх завчасу не замурують тривалим цементом. Зчасом і найміцніший мур подається, наколи завчасу щілини не були зацілені.

До таких „щілин“, або найслабших місць Чехословаччини належить досить складне питання національних меншин, яких тут є добра половина населення держави. Тому то самі чехи уважають свою державу „народностевою“, подібною до старої Австро-Угорщини.

Найбільша та найсильніша чисельно та культурно меншина, це німці (понад 3 міл. душ населення), які замешкують північно-західні та південно-західні окраїни держави, майже компактною масою. В господарському, культурному та політичному розумінні вони стоять у дійсности на найвищому щаблі? Політично вони „льояльні“ до держави, але справді — гравітують до свого матірнього пня-Німеччини та Австрії. Німці це найтяжчий „горішок“ для молодої Чехословаччини, який, зогляду на їх поважну культурно-економічну, а через те і соціяльно-політичну силу не такто легко розкусити. Щоправда, чільні чеські політики, будучи цілком свідомі того пробували заспокоїти німецькі меншини відступленням їм кількох міністерських портфелів і цим шляхом — перетягнути їх з опозиційного становища до „співпраці“. Німці, як зручні практичні політики, охоче пішли на це, але від своїх національних змагань не відступили. Це в значній мірі турбувало чеські провідні кола й довело до того, що вони почали пристосовувати супроти німців ріжні репресивні засоби, які в таких випадках не все себе оправдують. Обмеження німецької мови, пресова кампанія з приводу мовних порядків, обмеження німецького шкільництва, штучне підтримування в німецьких краях т. зв. чеських „меншинових“ шкіл, усування деяких самоуправних функціонарів, обмеження діяльности політичних партій, переслідування кількох видатніших політичних діячів, взагалі ясно означені чехізаційні тенденції, — все це разом тільки поглибило чесько-німецький антаґонізм. Дійшло до того, що це „шило“ почало вже ясно вилазити з мішка у формі розвязування німецьких партій; що більше воно вже почало колоти молоду державу і то в найчутливіше місце. Наслідком таких відносин прийшов значний зріст гітлеризму, а затим збільшення арештів, судових процесів на „охорону республики“ та, в решті-решт — значне поширення німецької мови в самій Празі... Більшість німецьких мас переходять в ясноозначене опозиційне становище, яке, на нашу думку, з неминучою послідовністю доведе до боротьби держави з цією найповажнішою меншиною. Чесько-німецький антаґонізм зараз зростає з кожним днем і могутніє саме в низах німецького населення, яке не тільки що свідоме своїх життєвих інтересів, але вміє добре їх боронити. Усунення того антаґонізму не дуже то легка справа, особливо, після репресій. Ослабити цю меншину можна булоб хіба єдино піднесенням свого власного чеського господарства та зміцненням своєї власної сили, як духової, так матеріяльно-політичної та мілітарної. Одначе, в цьому напрямі є також не багато можливостей, особливо в господарській ділянці, де є занадто багато чужого впливового капіталу, з яким доводиться поважно рахуватися; внутрішній ринок дуже обмежений, як числом консументів, так і під упалою купною силою; на зовнішньому ринку доводиться терпіти від сильної конкуренції сусідніх держав, особливо Німеччини. Все це в значній мірі паралїжує бистрий розвиток промисловости, торговлі, транспорту. А сільське господарство далі немає змоги поширюватися та інтензифікуватися. Іншими словами, всі внутрішні умовини не дають багато можливостей до підсилення своїх позицій супроти поважного противника. А зовнішні — не все надійні. Що правда, Чехословаччина зручно використовує для оборони міжнародню ситуацію, зокрема непорозуміння Німеччини з Австрією на тлі конфлікту Дольфус-Гітлер; так само вона зручно використовує втечу жидівських емігрантів з Німеччини, яких охоче приймає до себе. Але чи все це зменшує чесько- німецький антагонізм у нутрі держави? Певно, що ні. Навпаки — він зростає. Які будуть наслідки такого положення не тяжко передбачити. Одно ясне, що цей антагонізм є для молодої держави дуже шкідливим явищем.

Л. Вітровський.

Зїзд пролетарських письменників у Москві.

Що говорив на зїзді про українську пролетарську літературу Кулик?

На зїзді пролетарських письменників у Москві виголосив, як нашим читачам уже відомо, реферат про українське письменство пролетарський поет і письменник *Кулик*. Хтож це такий Кулик? Це жид, що побував деякий час в Америці, зокрема в Канаді. На Україні відгравав і відграє він після свого повороту зза океану дуже велику ролю серед комуністів, зокремаж серед пролетарських письменників. У політичному відношенні його карієра неабияка. Він довгий час уже є в уряді УССР уповноваженим комісарем Загальносоюзного Комісаріяту Закордонних Справ. Людина, як бачимо, серед комуністів впливова і навіть з расового огляду стовідсотково надійна. Київські „Вісті" з 21. серпня принесли цей реферат Кулика. З його змістом варто познайомитись і нам. А п. Кулик говорив:

„Українська література, розвивалася і міцніла у боях проти тих, хто прагнув збити її на шлях націоналізму і шовінізму — або великодержавного російського, або місцевого українського. Усяка спроба протиставляти українську літературу російській, відірвати одну від одної завжди має одну політичну мету — відірвати Радянську Україну від Радянського Союзу. Всі ці спроби були суттю спрямовані на те, щоб перетворити Україну на колонію чужоземного імперіялізму".

Далі Кулик характеризує західньо-українську літературу, основними рисами якої є „брехливість, ідейна вбогість, безпросвітний песимізм, низький художній рівень. Ось, наприклад, відомий майстер дворушництва, брехні і зради — Винниченко. В одному зі своїх останніх романів „Нова заповідь" Винниченко далі пережовує свою стару заповідь про те, що зрадництво, продажність і брехня цілком припустимі, якщо спрямовані проти революційного руху, проти комуністів, проти пролетаріяту".

„На Західній Україні — каже далі Кулик — є надзвичайно тяжких умовах розвивається революційна література. Вона разом з нами святкує цей зїзд, святкує його, як і свою перемогу."

„Наш привіт тим нашим братам по зброї, що перебувають у жахливих умовах фашистського режіму там, за кордоном радянської країни! Наш привіт їм, як однодумцям і спільникам, як бойовим соратникам!"

„Постанова ЦК партії від 23-го квітня 1932 р. відкрила українській радянській літературі, так само як і літературі цілого Союзу, нові колькосальні можливості дальшого зростання, дальших перемог. Але українська література не зуміла цілком використати всі умови, створені цією постановою. Заважала шкідницька робота контрреволюціонерів, дворушників, петлюрівців. Їм допомагали націонал-ухильники, рештки „ваплітовства", скрипниковці. Їхня ворожа робота полекшувалась притупленням більшовицької пильности, недостатньою боротьбою проти націоналухильництва, що відбилось і на роботі оргкомітету спілки радянських письменників України. Вплив місцевого націоналізму особливо яскраво виявився в художній літературі".

„Виправлення припущених помилок, початок рішучого перебудування національно-культурного будівництва, а значить і розвитку української радянської літератури звязане з тою кольосальною допомогою, яку подав Україні ЦК ВКП (б) і, передовсім тов. Сталін. Перший всеукраїнський зїзд радянських письменників був яскравим показником перемоги тієї лінії, яку провадив ЦК партії. Зміцнились позиції пролетарської літератури, активізувалось чимало безпартійних письменників, які ще щільніше згуртувались коло партії. Але боротьба з націоналістами і з рештками їхнього впливу на фронті художньої літератури далеко не закінчена. Є ще спроби протиставляти українську літературу російській. З цими явищами провадиться рішуча боротьба і в літературознавстві і в критиці".

Далі Кулик заводить приклади „націоналістичного насвітлювання клясичної спадщини української літератури: „фальсифікаторські, шовіністичні оцінки творчості Шевченка" і якісь цитати з контрреволюціонерів про те, що „не було ніякого впливу Горкого на Михайла Коцюбинського тощо".

„У суворій боротьбі — продовжує він — проти спроб відгородити українську культуру і українську громадськість від культури і громадськости загальнорадянської величезну роль відіграла допомога тов. Сталіна."

„Література України вступає в новий період свого істнування, міцного братерського звязку між нею і літературою всіх народів СРСР вступає з великими конкретними досягненнями. Тематика її стала багато актуальнішою, гостро чутливіше відгукується на пекучі проблеми соціялістичного будівництва, клясової боротьби. Один з найцікавіших процесів — це ідейне зростання безпартійного письменника. Це виявляється в творах *О. Копиленка, Г. Коцюби, Ю. Смолича* і н. Значні досягнення є в творчості російських та еврейських письменників на Україні.

„Основні хиби в прозі, як і в драматургії та поезії це — засміченість мови, схематичність сюжетної побудови, невміння показати героя епохи соціялістичного будівництва.

„Особливо гостро в художній літературі стоять питання мови, бо мова за останні роки була обєктом напруженої клясової боротьби. Досить нагадати про „мовну" політику Скрипника.

„Треба використати мовні придбання клясичної української літератури, передовсім *Шевченка*. Але обмежуватися тільки на шевченківському словнику не можна. В основу розвитку літературної мови українські письменники кладуть усе багацтво мовного матеріялу, створеного міліонами робітників і селян у боротьбі за диктатуру пролетаріяту, в будівництві соціялізму.

„Українська література, вирішуючи виробничі проблеми, що стоять перед нею, — зміцнюватиме братерський звязок з літературами інших республик і народів СРСР, обмінюватиметься досвідом, посилить свою боротьбу проти решток ворожих класів, проти пережитків капіталізму у літературній творчості."

Під оплески — читаємо у „Вістях" — Кулик закінчує свою доповідь запевненням, що українська література непорушно зберігатиме єдність з літературою загально-радянською, твердо памятаючи слова Леніна:

„*При єдиній дії пролетарів великоруських і українських вільна Україна можлива, — без такої єдности про неї не може бути й мови*".

Ось такий був реферат пролетарського поета Кулика про українську літературу. Ніяких коментарів до цього реферату, здається, не треба.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА"" З ДНЯ 26. ЄЕРПНЯ 1934.

В. НЕСТОРОВИЧ

З ДОЛИНИ ПРУТА

в долину Чорного Черемошу.

Туристичний репортаж з домішкою рідної економіки.

IV.

ЗА БУРКУТСЬКИМ „ШАМПАНОМ"

Кладкою через річку Шибене, відтак мостом через Черемош, що і тут є зовсім поважною рікою, йдемо у славний тут Буркут. Густі корчі, а то й дерева скоруха, що пашіють у сяйві сонця своїм багатим червоним змистом, нагадують червону калину, а ця заяву стрілецьку пісню про те, як то ми її підіймемо і як ще весело буде на нашій Україні.

Широко лунає бадьора пісня, хоч співана тільки двома голосами, а ноги, дарма, що небагато відпочали, йдуть із завзяттям, не турбуючись за кільометри, що їх ще чекають. Вода в Черемоші знову чистенька (вода тут не перемішана з відпливом озера), а дорога тісно обнялась з рікою і не відбігає майже від неї. Чемов боїться загубитись у цій лісній глуші... Шум води мішається з шумом довголітних смерек і — здається — приспати хоче бадьорий наш настрій. Та це йому не вдається. Знову лунає наша пісня і знову...

З корчів малиняку виставила голову гуцулка і сміється до нас двома рядами здорових, сніжно-білих зубів.

„Слава Ісу Христу" — здоровимо.

Привітно відповідає і зпоза малин тягне до нас свого коника, обвішеного з обох боків берберницями і бесагами.

Идемо дальше разом. „Співайте!" — просить і радіє, що „своїх" стрінула. А то — каже — чужих тут як „дурносів"*) по дощі в лісі, тільки своїх мало. Вона йде на Лукавицю із Жабя-Магури. Тут її полонина, а там вона живе. Везе хліб, кукурудзяну муку на кулешу, а з колиби візьме — коли є — гусленку, бриндзю і вурду. Так кожного тижня. Далеко йти — це правда. Чому не ближче? Бо близька полонина дорого коштує. Сусіди ще далі, аж під Говерлю ходять. Скрізь далеке — це ґаздів, а близьке — жидів...

І зітхнула.

Знову нотка протижидівська, яку так з часта вичуваєте в розмовах із гуцулами. Геть розсілись жиди — бідкається жінка..

Ну щож — торгувати хтось мусить, коли ми не вміємо — кажу її. А вона: ваша правда, ось у Краснику**) була кооператива. Були там манка і манка, а потім згоріла. Хто його знає... — з підозрінням закінчила гуцулка.

Чув я вже про цей злочин, чув теж (не знаю чи це правда), що Народня Торговля зі Львова готується відчинити в Жабю велику крамницю. Щаслива думка! Коли місцевий елемент не в силі поставити кооперативну станицю, так треба йти в допомогу і будувати філіяльні крамниці. Ось у Татарові зразково веде п. Катамай крамницю станиславівського Окр. Союзу Кооператив. Вона тішиться найкращою славою, а власниця пансіону, в якому живу, полька із Кельц, завзято хвалить цей „рускі склеп", його чистоту і ввічливу обслугу. Не тільки хвалить, але й виключно там купує. Такаж крамниця і в Ворохті, а швидко — чую — теж у Микуличині буде. Бо там теж кооператива... згоріла.

Це все думки, що їх наново зрушила в мене з місця гуцулка своїми міркуваннями на тему жидів. До речі: маю враження (може й помилкове), що серед гуцулів наростає поважна протижидівська ворожнеча. Коли так, то це оправдане булоб тією ролею, що її грають жиди у гуцульському світі, а яка все дошкульнішою стає в міру, як гіршає матеріяльне положення цього гірського гарного племени. Очевидно не без вини гуцулів стали жиди панами гір і сьогодні почуваються дуже самопевно, трактуючи тубільців з висока, а то і з погордою (хіба не випадково при лайках, які мені доводилось чути, падали з уст жидів такі висловки, як „ти жебраку" чи пак „ти жебрачко", або „ти хаме" під адресою гуцульського противника і то поважних ґаздів чи ґаздинь!). Не без вини гуцулів опанували жиди навіть царину гуцульського мистецтва, і то не лише як купці чи підприємці-хлібодавці, організатори прохатнього промислу, але теж як рядові майстри, що завдяки гуцульській „екзотиці", на яку все ще великий попит, живуть у добрі і вигодах, а щонайменше мають незлий варстат праці.

Ось у Татарові за мостом проти крамниці „Рух-у" у подвірю є робітня гуцульських килимів. Зайдіть подивитись: там і сліду гуцула не найдете. Зате почуєте про його мистецтво (якщо думатимуть, що ви клієнт), почуєте, а то і побачите „оригінальні" взори, хоч не виткані руками гуцула. Таке є теж у Жабю, Космачі, Косові... Як виглядає сьогодні це „мистецтво", виарендоване жидами, про це в нашій пресі нераз писалось, а в польській пресі друкує на цю тему численні статті гарний знавець Гуцульщини і килимарської штуки д-р Контни.

А в тім — я готов станути в обороні жидів, бо жирують вони на господарській відсталости і пасивности гуцулів, на їхній несолідности і лінивстві. Маючи такий пригожий ґрунт тим лекше капіталізують свій сприт, свою інтеліґенцію і рухливість. Годі! Правда — обставини так склались, що гуцул темний, здебільша неграмотний і це мусить зменшувати гострість осуду „його" вини. До того ще жили при деяких специфічних прикметах і звичках є грізним життєвим конкурентом (про способи

*) Дурні губи або дурноси — це трійливі гриби

**) Частина Жабя.

Закарпаття.

ФЕНЦІК ІДЕ ШУКАТИ ПОМОЧІ ДО АМЕРИКИ.

Відомий видавець „Карпатского Голосу" господин Фенцік вибирається до Америки. Про цю його подорож написали „Лідове Новіни" таке: Ціль подорожі Фенціка до Америки безперечно політична, а далі і матеріяльна. Матеріяльне становище „К. Г." стає що-раз то тяжчим. Особливо погіршилося воно з того часу, як ослабла приязнь чужих меценатів і від коли Земський Уряд згл. Виділ перестав матеріяльно підтримувати політичну авантюру, ведену під покришкою культурної праці Общества Духновича. Дім Духновича в Ужгороді теж у боргах, а заклики Фенціка до складання жертв не находять ніякого відгомону. Тому нема іншої ради, як звернутися туди, де ще є якісь гроші. Крім цього Фенцік хоче в Америці дістати апробату від своїх земляків на свою дотеперішню політичну діяльність.

ЗІЗД ШИРШОЇ КРАЄВОЇ УПРАВИ СОЦ.-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ В УЖГОРОДІ.

Дня 12. ц. м. відбувся в Ужгороді зізд ширшої Краєвої Управи соц.-демократичної партії в Ужгороді. Про цей зізд пишуть нам з Праги таке:

Як випав цей зізд покищо ще нічого певного не знаємо, але в нашому дописі хочемо зреферувати нашим читачам те, що напередодні зїзду писав про нього головний орган чехослов. соц. дем. партії „Право Ліду". Згадавши про те, що екзекутива соц. дем. партії рішуче зліквідувала опозиційний виступ мадярської фракції на Підкарпатті, про що ми вже свого часу реферували, „Право Ліду" пише далі дослівно таке:

На нашу партію часто і грубо нападали за її ясне становище в язиковому питанні. Нам закидали, що фаворизуємо українізацію Підкарпатської Руси. До бою проти цього нашого становища пішли згідно і аграрники і народні соціялісти і народні демократи. Але нині одні із них, а саме аграрники, під примусом дійсности, починають зміняти своє становище і цим підтверджують правильну лінію нашої політики. Аграрники почали саме видавати часопис „Земля і Воля", де зі святим запалом пишуть про український нарід. Те, що ще перед кількома місяцями було у соціял-демократів злочином, ширенням ірєденти і т. п. нині признають вони правильним і конечно потрібним в інтересі населення країни. В цій зміні політики аграрної партії ми бачимо зворот, вимушений не лише обставинами, але і членами партії. Аграрна партія, яка раділа з „розколу" в соціял-демократичній партії, тепер сама переживає внутрішні спори, а то й тяжкі бої. А є то не лише бій між одиницями, але і бій селянства проти деяких нотарів та урядників повітових урядів, які своїми поступками, що ними покривали інтереси партії, викликали проти себе велике невдоволення, яке відтак перенеслося і до організаційного життя ми, що ними покривали інтереси партії, вийдеться ще й інших несподіванок і буде збирати те, що протягом кількох років засівала, зловживаючи своїми впливами і в Земському Уряді і у всіх майже повітових староствах. Вже нині видно, що соц.-дем. партія, борючися проти сполітизовання урядів на Підкарпатті, мала на думці лише державний інтерес і добро населення.

М-н.

Совітські протести
в Манджурії й Японії.

МОСКВА, 23. 8. ПАТ. Совіти перейшли в справі східно-китайської залізниці до рішучої контрофензиви, дипльоматичної і пресової. Наслідком арештування ще 16 совітських залізничників у Манджурії ґенеральний консуль СССР у Харбіні зложив енерґічний протест у манджурської влади, домагаючись негайного звільнення всіх 34 совітських громадян, арештованих останніми часами.

ПАРИЖ, 23. 8. ПАТ. За інформаціями є Москви совітський тимчасовий ґенеральний консуль у Харбіні зложив протест на руки представника манджурського міністерства закордонних оправ, домагаючись вияснень у справі арештування 38 совітських службовців східно-китайської залізниці та домагаючись негайного їхнього увільнення.

МОСКВА, 23. 8. ПАТ. Оголошено тут ноту, яку совітський амбасадор Юренев доручив японському міністрові закорд. справ Ґіроті в Токіо. Нота держана в рішучому тоні і вичисляє останні випадки арештувань серед совітських залізничників у Манджурії, вказуючи, що ці арештування утруднили значно залізничий рух, який удержують залізничники при геройських зусиллях без огляду на недостачу відповідної охорони та труднощів збоку місцевої влади. Дальше заявляє нота, що хотячи оправдати безправні і безпідставні арештування, японські міністерства закордонних оправ і військових оправ піддержували явно неправдоподібні обвинувачення під адресою совітських урядовців, закидуючи їм співучасть у вбивствах, викликуванні катастроф і т. п. Анальоґічні обвинувачення висунула японська сторона проти совітських консулятів у Манджурії і проти команди армії на Дал. Сході. Совітський уряд кваліфікує всі ті ділання, які зійшлися зі зірванням переговорів у справі продажі східно-китайської залізниці японсько-манджурською стороною як різке поневолення трактатових прав СССР на східно-китайській залізниці. Совітський уряд висловлює свій протест і надіється, що японський уряд витягне якслід усі консеквенції.

Руїна Туркестану під московським пануванням.

(УП) Туркестан, країна в центральній Азії, поділена силою обставин на дві частини, Туркестан совітський і Туркестан китайський, згадується в останніх часах чимраз частіше у світовій пресі. Як відомо, ця країна бореться здавен-давна за свою свободу і вважається колискою народів, що прийшли з Азії в Европу. Ця країна видала такого визначного провідника туркестанського націоналізму, як Енвер Бей, якого вбили москалі у 1925 р. Імя його стало нині символом протимосковської боротьби, яка, як це видно з останніх коротких звідомлень з місць, ще й далі ведеться туркестанцями. Хоча за московськими відомостями там все нібито спокійно, то всежтаки факт, що в останніх місяцях москалі вислали туди кілька дивізій піхоти, говорить сам за себе і ставить совітську правдомовність про одушевлення туркестанців московсько-соціялістичним будівництвом під знаком запиту. Цей націоналістичний туркестанський рух перекинувся й на китайський Туркестан, що творить неабияку загрозу Москві. Не дармо вона нав'язала в останньому часі переговори з Китаєм, домагаючися від Китаю дозволу здушити те повстання московськими силами.

Як представляється справжнє положення в московському Туркестані про це говорять самі московські ґазети. „Правда Востока" з січня ц. р. подає звідомлення комісаря Бавмана про те, що у 1930 р. большевики переселили на туркестанські рівнини 45.000 родин з гірських околиць, щоби побільшити в той спосіб продукцію бавовни, потрібної московським большевикам. Тепер з тих переселенців залишилось лише 15.000 родин. Що сталося з рештою 30. 000 родин, чи краще сотнею тисяч людей, коли взяти в підрахунок, що родина складається найменше з трьох членів, невідомо. Та сама ґазета подає, що селяни мусять в Туркестані працювати згідно з виробленим у Москві пляном. Не дозволяється їм сіяти хліб і плекати баштани, як це було досі. На їх місце мусять вони засівати бавовну. Баштани і поля з хлібом винищується. Такі відомости подає в тій ґазеті комуністичний диктатор Таджікістну Бройдо. Вище згадуваний Бавман подає в „Правді Востока", що селяни, які не хотять працювати в бавовняних колхозах, примушується до того тортурами. Поливають їх ледяною водою, закладають на голови залізні обручі, конфіскують останки їхнього майна, насилують жінок і побивають робітників до безтями. Та сама газета з 10. червня ц. р. подає, що Раджаноф, який мав річного доходу 6.490 карбованців мусить платити 30.560 карбованців податку. Цих признань совітських можновладців досить, щоб оцінити тамошнє положення. Воно нічим не краще, як на т. зв. Совітській Україні. Наслідком такого господарювання є те, що селяни знеохотились до праці, а дальше, що продукція бавовни при всіх зусиллях її підвищити, підупадає з дня на день.

Таксамо стоїть там справа з плеканням худоби. Як відомо, в Туркестані вживається верблюдів до такої праці, як в Европі коней. „Правда Востока" подає, що скількість верблюдів зменшилась в останньому часі на 69 прц., або в числах з 6.000 на 1964. Як на Україні неможливо вести господарку без коней, так само в Туркестані неможливо господарювати без верблюдів, ба ще більше, бо там верблюди є одиноким можливим засобом комунікації. Верблюди гинуть з двох причин, по перше нема чим їх годувати, а дальше, що зголодоване населення живиться їх мясом. Положення там жахливе. Це признає навіть бувший голова т. зв. кірґізької республики, Абдрахманоф в тій самій „Правді Востока". Він заявив, що він не вірить в будуччину соціялізму Кірґізії, бо це означає для Кірґізії руїну і винищення кірґізької нації.

Отже положення в Туркестані траґічне. Це підтверджують і маси втікачів, що попри посилену охорону границь якось передістаються за совітські кордони. „Правда Востока" признає, що мусулманське туркестанське населення є вже зріле до того, щоби підняти загальне повстання за своє визволення. Воно чекає лише на появу вожда, який повів би його до волі.

Ґітлер годиться з Ватиканом.

РИМ, 24. 8. ПАТ. Часописи повідомляють з Берліна, що Ґітлер готов довести до швидкого зліквідування конфлікту з Ватиканом у справі виконання конкордату. Відповідні рішення мали вже запасти на останньому засіданні кабінетної ради. Перш усього мали би бути виконані домагання Ватикану в справі признання незалежности товариствам католицької молоді і католицьким орґанізаціям. Цю зміну в політиці німецького уряду італійська преса пояснює як вислід останнього плебісциту, який виявив сильну опозицію католиків, головно в Надрені

їхні прим. при поборюванні кооператив наші верховинці неодну пікантну історію вміють оповісти). Відповідна господарська орґанізація моглаб безумовно зробити багато, але цій орґанізації не сприяє розкиненість ґуцулів і їхня нехіть до всякої орґанізації, а потім також найновіші концепції про „людек ґуральскі" v сх. Карпатах.

Ішов я перед себе у верх Черемошу, роздумуючи над тим і не встряваючи в живу розмову, що її в той час вели обі жінки. Краєвид не змінявся. На обрії зарисовувались контури верхів, праворуч співали води Черемошу свою одностайно-шумливу пісню, ліворуч — разом з дорогою або вище неї стояли густо стрункі ялиці, мов леґіон лицарів, що не здає своїх позицій.

Десь недалечко застукав дятель. Це „жонова" — каже ґуцулка. Карається. На Великдень Бог застав дроворуба при роботі і пожелав йому „абис поки світ так довбав". І дроворуб по смерти перемінився в жонову і в день довбає смереч, а цілу ніч голосить. Невиспаний знову довбає. Подібно як „кертина", що була колись людиною, яка у Великдень орала. Тепер теж карається і оре та й оре.

Ґуцули любуються в леґендах. Багато таких леґенд розповісти знають. А як швидко родяться вони посеред них зрозумів я, коли через тиждень ідучи в Космач з Ворохти і спочиваючи на скалистих обривах Гордії почув від косманького ґазди всячину про Кіфяка, відомого покійного лещетаря, який в уяві односельчан вспів уже вирости на леґендарного лицаря. Коли ми день пізніше пішли в Космачи на його могилу, щоби зложити там жмут квітів то теж швидко найшлись біля нас такі, що зміли оповісти не тільки про його „королівський похорон", але й про те, як він цілими ночами працював тайком перед усіми, тощо. (Вартувалоб, аби хтось у Космачі зібрав подробиці з його життя, списав не тільки правду, але й леґенди, бо і вони мають свою цінність).

—o—

Про розбудову кооператив
і їх промислу та про фонди.

(Голос практичного кооператора з краю.)

Раз у році кожний розумний робить обрахунок, чи заробив що, чи стратив. Тому то й ріжні установи мають щороку свої загальні збори. Серце радується, коли читати, що наші установи ростуть і щораз розвиваються. Маємо вже кілька своїх фабрик. Але вони ще слабі, наче ті діти, що почали ходити у своїх силах. Треба їх скріпити фінансово і морально.

Здалоси би і більше фабрик. От хочби фабрика зеркал і рам. Фабрика шкла є коло Жовкви. Свої люди мали би кусень хліба.

Деякі галузі нашого промислу не є зорґанізовані, як: гончарський, кошикарський та виріб сит і решет. Наші виробляють, а чужі продають, і ми в них мусимо купувати. Наші кооперативи могли би в нас занятись їх розпродажею!

Вироби бляхарські є зовсім занедбані, а мали би в нас великий збут, як: кварти, бляшанки до ношення молока, коновки, путні і т. п. Щоби розпочати цей інтерес і пустити в рух, не треба навіть великого капіталу. Ведені кооперативно стоялиб матеріяльно зовсім добре.

Також деревний промисл варта зорґанізувати. Митрополичі ліси і наші люди з гір продають дерево, але жиди ним торгують! Склади дерева не мусять бути по містечках, де все є дорожче і місце на склад і податки. Але зовсім добре можуть бути по селах, недалеко залізничої стації і міста, при битій дорозі, щоби було вигідно і приступно для інших сіл.

Якби можна взяти й торговлю залізом, було би дуже добре. Наші села повинні увільнитися вже раз від залежности жидівських маломістечкових торговців, щоби українець не мусів за кожною річю іти до міста!

Але скажете: Добре й легко то радити, та де гроші на це взяти? Щоби заложити нову установу або розширити істнуючі, потреба гроша. І то не мало! Це правда. Признаю, що так. Але потрібні гроші ми, українці, можемо зложити. Тільки треба хотіти і довіряти у свої сили! Якщоб хто сказав, що ми бідні і серед теперішньої кризи не можемо стягнутися на якийнебудь гріш, то я спитаю: Чи справді ми вже такі бідні? Чи справді ми не можемо тепер зложити і не *складаємо* поважнішої суми? Застановімся!

Читаю звіт нашої фабрики паперців і туток „Будучність". У році 1932 вона між самими українцями продала паперців за 957.000 зол., а за минулий рік ще більше, бо за звиш одного міліона золотих! Однак на тім ще не кінець. На жаль наші українці купували і курили також інші паперці, і то як не два рази, то півтора раза більше. Або, що українці, котрим, коли згадати про гроші на яку корисну для них установу, кричать одним хором: ми бідні, ми не маємо тепер гроша на подібну річ. Ті самі українці на одні паперці вложили добровільно величезну суму, бо півтретя міліона золотих! (Числом це так: 2,500.000 зол.!) Це тільки на самі паперці. А скільки видали на тютюн, а скільки змарнували сірників? Обчисліть!

Коли знаємо, скільки ми витратили на одні паперці, можемо тепер легко обчислити, скільки ми витратили за один рік на тютюн. Не помилюся, коли скажу, що українці з трьох тільки воєвідств видали за один рік на дим і попіл щонайменше 20 міліонів зол.! Скажіть тепер, чи це мала сума? Це так, якби 65 сіл, кожне по 200 загород, вигоріло до тла! Правда, що це була би катастрофа, про яку писав би цілий світ? А тут пішло з димом, ні! Українці самі пустили з димом звиш 20 міліонів свого майна, і ніхто з цього нічого собі не робить!?

Чому так мало українців звертає на це уваґу? Бо тут треба боротися з налогом, який вівся в тіло і кров. А боротися може тільки той, хто сам позбувся його. Той бачить ясно шкоду, яку він наносить народові. На жаль, багато інтеліґенції впало в цей наліг, а за ними пішов нарід. Тому тяжко їй взятися за перо, або отворити уста та сказати правду про те, щоби рівночасно не осудити себе самих!

Але не дуже нарікаємо, коли стріне нас яка кара! Читаємо, що у тернопільському воєвідстві укарали кількох священиків на 300 зол., а в бучацькім повіті на 100 зол. кожного. Деякі з них є досить бідні. Однак, якщо ці священики курять, то вони річно карають себе самі більшою сумою, ніж 300 або 100 зол., і не нарікають! Тут дамо їм добру раду. Якщо їм тяжко заплатити цю суму, то повинні помогти їм їх конфекапальні співбраття. А з вдячности за це ці зобовяжуться не курити і подбати, щоби й решта заперестала курити також. На тім всі ще зароблять, і позбудуться налогу. Ба, що більше, дадуть добрий примір Парохіяни, коли побачать, що їх отці духовні заперестали курити, і собі так зроблять. А по році нехай зроблять біланс. Побачуть і будуть вдячні цій карі, яка їм і численним відкрила очі.

Отже ні! Український нарід не є ще такий бідний. Він має гроші: тільки видає їх, але собі на шкоду! Скажім собі: Відтепер будемо складати собі і на користь!

о. Д. Х.

Совіти стараються за позичку в Америці.

ВАШИНГТОН, 24. 8. ПАТ. Совітський уряд старається тепер виразно вирівнати ріжниці поглядів зі Зл. Державами в справі передвоєнних довгів, щоб остаточно поладнати справу признання кредитів Совітам. Амбасадор Трояновський відвідав державний департамент і заявив, що одержав з Москви нові інструкції в тій справі, які предложить сьогодні

На поміч Лемківщині!

Цьогорічна повінь затопила м. і. майже цілу Лемківщину. Шкоди йдуть в міліони. Не забувайте про тих найбідніших із бідних наших братів і присилайте датки для повені до Кооперативного Банку „Дністер", число конта 16.901.

—o—

Чехословаччина і римський пакт.

Заява Мусолінія, що до римського пакту можуть приступити інші держави, особливо Чехословаччина, викликала в Празі прихильний відгомін. Покращання взаємин між італійським і чехословацьким урядом поступило в останніх місяцях значно вперед. Компетентні кола заявляють готовість до кооперації При тій нагоді все підкреслюється, що незайманість Австрії є для Праги ідентична з незайманістю теперішнього положення. Чи і коли Чехословаччина приступить до римських умов, залежить від того, чи комплекс справ, обнятих цими умовами, дасться погодити з господарськими інтересами Малої Антанти, та чи з другого боку Прага буде схильна зірвати з тими інтересами.

Австро-чехословацькі торговельні переговори, які мають зачатися 10. вересня ц. р., набирають у звязку з тим великого значіння. Вони покажуть, чи Чехословаччина всупереч свому дотеперішньому ваганню знайде спільну основу не тільки до тіснішої співпраці з Австрією, але й чи зможе приступити до римського пакту.

—o—

По широкому світі.

— Мадярські леґітимістичні кола задумують вислати в найближчому часі гр. Сіграя і маргр. Палявічінія до Стенокерцеля, щоби поінформувати Оттона Габсбурґа про стан леґітимістичного руху на Мадярщині.

— В маневрах італійської армії возьме участь крім Мусолінія також король.

— Канада приготовляється до святкування 400-ліття відкриття Канади французом Кордієром.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА"" З ДНЯ 26. СЕРПНЯ 1934.

ПЕТРО МЕЧНИК. 7)

ПСИХОТЕХНІКА
й її роля у професійному порадництві.

§ 4. Недомоги й границі тестування.

Вказуючи на велике значіння й широке стосування методи тестів, я далекий від того, щоби реклямувати тест, як якийсь свого рода „камінь фільософів", що в руках психольоґа-дослідника мав би бути непохибною та безапеляційною інстанцією при пізнанні й оцінці людського духа. Так не є. Психольоґічний тест має теж чимало слабких сторін, а ця обставина зєднала йому доволі багацько противників, з котрих деякі відмовляють йому всякої наукової вартости.

Не вдаючися в розбір цих недомагань тесту, — особливо, коли йде про його методичний бік — згадаю тут, що є м. і. такі царини людської психіки, до яких тест не має доступу. Належить сюди в деякій мірі сфера почувань і майже ціла сфера волі. Характерольоґічних диспозицій, прикмет і властивостей, таких як темперамент, характер, сила волі, сумлінність, петельність, ріжного роду етичні, соціяльні, реліґійні вальори й багато інших, не даються збагнути й устійнити при помочі тестів. Тут лежить слаба сторона методи тестів взагалі й поважні недомоги психотехніки зокрема.

§ 5. Психотехнічні апарати.

Побіч тестів є ще інші психотехнічні засоби, що служать до тих самих цілей, що й тести. Є це менше або більше складні та доцільно сконструовані **апарати**, яких уживають психольоґічні ляборатори, наукові інститути й краще поставлені поради. Апарати ці служать теж до перевірки ріжного роду психічних здібностей, але головне їх призначення, це розсліди моторичної сфери та психофізичної справности. Там, де треба устійнити придатність до якогось рода психофізичної або чисто фізичної праці, там зправила побіч тестів треба ще користуватися й відповідними приладами.

Є між ними такі, що мають дуже просту конструкцію, але є й складні. Так пр. т. зв. **скорість реакції,** себто реаґування рухом на якийсь означений зовнішній товчок, можна доволі докладно перевірити приладом, що називається **хроноскоп** (конструкції Гіппа, Шульца, Нечаєва і і.). Він дає змогу означити рухову реакцію на поданий товчок у сотих і тисячних частинах секунди. Має він годинниково-електричний механізм, а функціонує менш-більше так: Дослідник непомітно натискає ґудзик і з тим моментом зявляється умовлений знак: світло або голос дзвінка. Рівночасно з натисненням ґудзика годинниковий механізм автоматично пускається в рух. Коли запримітить сигнал досліджувана особа має виконати рух пальцем, пр. натиснути відповідну підойму або теж якийсь ґудзик. З цим моментом механізм задержується і показує докладно час, що проминув від хвилини появи сиґналу — до рухової реакції пальцем.

Можна теж пробу ускладнити, досліджуючи т. зв. реакцію з вибором. Діється це так, що досліджувана особа має зареаґувати на один тільки з кількох подаваних черґою сиґналів (пр. тільки на червоне світло між кількома барвами світла, що черґою появляються), або вибирати не тільки між сиґналами, але також між рухами (пр. на один товчок має зареаґувати рухом правої руки, а на другий — лівої). Попри це хроноскоп може служити до міреня скорости ріжних психічних проявів, таких, як асоціяція й думання, а також до означення змін у часі реакції в залежности від сили товчка, уваги, змучення, впливу почувань і т. п. Подібних приладів, що мають найріжнородніше призначення, уживає прикладна психольоґія, а зокрема психотехніка, дуже багато.

(Далі буде).

Подвійно дає, хто скоро дає.

Справа будови Українського Дому в Празі.

Минає вже два роки, як у Празі розпочато акцію Українського Дому. Цей дім має послужити за приміщення для Музею Визвольної Боротьби України. За цих два роки, що провадиться акція, одержано понад тисячу пожертв, які разом склали яких сто тисяч корон ч. Це фактично сума невелика — лише пятина того, що потрібно для здійснення задуманого проекту. І під цим оглядом успіх акції тим часом не можна вважати за дуже блискучий.

Чим пояснюється така повільність з боку громадянства? Чому за два довгих роки на Музейні заклики відгукнулося лише неповних пару тисяч осіб? Що значить байдужість інших?

Може непоінформованість є причина цього? Ні, напевно ні! Бо поза Совітською Україною немає, мабуть, на цілому світі ні одного грамотного українця, що не читав би про акцію Українського Дому в Празі. Про це знають усі однаково добре в Европі, Америці й Азії. Знають партійні й безпартійні, католики й православні, організовані й неорганізовані, старші й молодші, чоловіки й жінки — знають усі, бо про це широко розписує наша громадська преса й публікують спеціяльні видання.

А, може, справді мають слушність ті, що твердять, ніби українці тепер не здатні на велику жертвенність, на організацію власного будівництва? Може, справді наше громадянство замало патріотичне й ще не доросло до здійснення такого роду завдань? Алеж ні! Наше громадянство давно вже засвідчило чином, що вміє жертвувати для добра нації не лише майно, але й життя. Наше громадянство за несприятливих умовин побудувало в краю й Америці могутні господарські організації, кооперативні й професійні, з міліоновим капіталом... Цим доказало свої організаційні здібности.

Може, такі висліди завинила господарська кріза останніх літ, загальне зубожіння наших людей і т. п.? Це справді важна причина, що дещо може пояснити, але не головна... Головна в самій натурі українській — та повільність, для якої все є чужим правило: „Не відкладай на завтра того, що можеш зробити сьогодні“.

Українці знають про акцію „Українського Дому“, слідкують за нею, цілком поділяють заміри організаторів, радіють з її успіхів, готові її підтримувати. Але кожний Іван і Степан українець, як і кожна українська організація вважає, що ще не настав його час, щоби дати свою цеглину на будову, що ще буде коли це зробити. Попробуйте сьогодні (після двох років праці) припинити акцію, проголосити, що українці не підтримали свого Музею Визвольної Боротьби, що вони холодно поставилися до національної збірки на будівлю власного Музейного Дому в Празі... Яке тільки огірчення почується нараз із усіх боків, скільки протестів посиплеться й від окремих осіб і від кооператив, спілок, банків, відділів, брацтв і т. д. і т. д. — від сотень і тисяч отих організацій і одиниць, які за два роки не спромоглися післати своєї пожертви на справу, що її вважають за свою національну справу...

Дивно це, але іншого пояснення тут годі шукати. Всі вважають Музей Визвольної Боротьби України за національну святиню, всі бажають забезпечити його розвиток, усі охочі дати для цього свою пожертву — і за два довгих роки цей свій добровільний обовязок виконали лише одиниці, а решта пасивно поглядає на те, чогось очікуючи...

Чого й доки? Ясною для всіх, що Музей тратить від цього проволікання, як тратить і наша національна репутація. На Український Дім потрібно 500 тисяч чк. Коли так і далі будуть складати пожертви — потрібну суму зберуть аж за 10 років... А до того часу треба якось, прищулившись і зморщившись, бідувати в нанятій кватирці, передержуючи музейне майно в автомобілевих гаражах, у пороху й нечистоті. А через 10 років можливо, що обставини зміняться до такої міри, що й сама збірка на „Український Дім“ стане безпредметова, а її висліди — малопотрібна річ... Хто знає?

Чогож гаєтесь, відкладаєте?! Признаєте ж усі своїм національним обовязком дати свою цеглину на це святе діло. Чогож зволікаєте? Дайте її сьогодні, негайно! Не змушуйте Управу Музею руками тримати простягнену до Вас руку, аж вона скостеніє. Дайте свою пожертву сьогодні! І сьогодніж таки зверніться до своєї організації, де ви є членом, і в неї запитайте, чи вислала вона вже свою пожертву на Український Дім у Празі? Якщо ні, хай це зробить негайно! Запитайте також своїх близьких і знайомих, чи виконали вони вже свій національний обовязок супроти Музею? Скажіть, щоби не ждали, аж доки хтось побудує все, а щоби допомогли мурувати з фундаменту...

І якщо Ви все це зробите — а це зробити так легко! — збірка на „Український Дім“ у Празі за пару місяців буде закінчена, а на початку наступного року „Український Дім“ у Празі повстане, як великодня писанка для Музею Визвольної Боротьби України. І Музей свято свого першого десятиліття відсвяткує у власному музейному домі. Так, здійснення цього залежить цілком від тебе Український Громадянине!...

Д. Бубута.

Ласкаві пожертви надсилати на адресу Директора Музею проф. Д. Антоновича: Prof. D. Antonovyc, PRAHA-Nusle, 245, Czechoslovak'a.

У краю пожертви можна складати через Земельний Банк Гіпотечний у Львові на поштову складанку ПКО 500.170 з дописков МУД (Музей, Український Дім).

В Чехословаччині можна ще посилати на поштове конто Музею; 80910, Praha.

В Румунії пожертви приймає Адміністрація часопису „Час“, Чернівці вул. Петровича ч. 4., та п. Д. Геродот — D. Herodot, Str. Delea Veche, 45. Bucarest IV,

В Америці можна посилати через Обєднання Українських Організацій в Америці „Obyednanye“, P. O. Box 122, Hudson Terminal, NEW-YORK, N. Y.

В Канаді — через п. П. І. Лазаровича — P. J. Lazarowich, P. O. Box 456, EDMONTON, Alberta.

Мобілізація совітських резервістів.

З Харбіна повідомляють, що совітський консулят наказав усім совітським резервістам покинути негайно місто і перед 2. вересня зголоситися в Хабаровську або Владивостоку у військової влади.

НОВИНКИ

— **Дівоча гімназія Р. Ш. у Львові** перенеслася до власної нової домівки. Будівельний Комітет фундації Р. Ш. ім. Іллі і Іванни Кокорудзів віддав будову гімназійного будинку Кооперативі Інженерських Робіт у Львові. Кооператива Інженерських Робіт ((КІР) вивязалася зі свого завдання знаменито. Будову виведено в цілости і подробицях на основі найновіших метод під кожним оглядом солідно, тому Комітет будови висказує Кооперативі (КІР у Львові, вул. Льва Сапіги ч. 53) прилюдно признання і подяку та поручає її увазі українського громадянства. За будівельний Комітет: о. **Олекса Базюк, мітрат,** голова. **Д-р Мир. Коновалець,** секретар.

— **Осінні торги в Празі.** З огляду на те, що господарське життя Чехословаччини виказує від початку року повільний, але постійний розвиток, цьогорічним осінним торгам у Празі, що триватимуть від 2. до 9. вересня, приписується у промислових колах велике значіння. Особливо експортовий промисл Чехословаччини покладає в торгах великі надії й експортові фірми численно зголошуються до участи. Програму цьогорічних Праських Торгів доповнює низку спеціяльних вистав. Гості, що прибувають на торги з Польщі, не потрібують віздової візи і користають із 50-процентової знижки на чехословацьких залізницях і 33-процентової знижки на залізницях польських.

— **Двобій у Варшаві.** Між б. міністром фінансів і теперішнім головним редактором „Газети Польської“, Ігн. Матушевським і професором краківського университету Ледніцьким відбувся 22. ц. м. у Варшаві двобій. Ледніцький є сином відомого адвоката і промисловця Олександра Ледніцького, що скінчив перед кількома днями самогубством. Проф. Ледніцький добачив у вісамогубством. Проф. Ледніцький добачив у вімови", в якій автор гостро скритикував жирардівську умову меншости польських акціонарів з більшістю французьких акціонарів, головну причину самогубства свого батька. У двобою на пістолі Матушевський дістав легку рану в ногу.

— **Тиждень Польського Червоного Хреста.** 3 приводу повені ювилейне свято з нагоди 15-ліття Польського Червоного Хреста відсунене на пізніше. Зате від 1. до 10. вересня ц. р. львівський відділ уладжує традиційний „Тиждень Червоного Хреста“. Весь дохід зі збірок призначений на боротьбу з наслідками повені.

— **Присяга від податкових платників.** М-ство скарбу видало обіжник до скарбових урядів у справі стягання залеглих податків. Скарбові уряди мають право відбирати присягу від платників на доказ, що не мають звідки вирівнати залеглі податки. Хто присягне фальшиво, буде потягнений до відповідальности з арт. 140 к. з.

— **З Польщі.** До судової прокуратури в Торуні зголосився міський радний Стефанович, власник графічного заведення і признався, що пустив в обіг фальшиві векслі на суму 87.228 зол. — Підчас комуністичного судового процесу в Кельцях утік один з обвинувачених, Ст. Гурняк, вискочивши крізь вікно кльозету.

— **Страх перед ганґстерами.** Багато визначних осіб в Англії одержали листи з погрозами заплатити окуп, бо в противному випадку їх життю грозить небезпека. Тому багатші і визначніші люди ходять у товаристві поліційних агентів, а їхні віллі і замки пильно стереже поліція. Дві внучки англійського короля, діти княгині з Йорк, які давніше бавилися з дітьми фармерів, тепер перебувають постійно на замку Гламіс. Всі дороги і стежки до замку стереже поліція і не впускає нікого до замку. Князь і княгиня Йорку виїхали перед кількома днями до Шотляндії в гостину до Моргана. Цікавий журналіст виїхав за ними і переконався, що Морган та його гості нікуди не виходять самі без поліційних аґентів. Замок, парк і всі входи до замку стереже поліція. Обережність така велика, що журналістові не дозволили навіть фотографувати огорожі парку, хоча вона доходить до вулиці.

— **Ріжні вістки.** В Герентальсі згорів до тла монастир Капуцинів, причому вогонь знищив ріжні цінні документи. — З гори Юнгфрав в Альпах упало трьох туристів у пропасть і погибли на місці. — У Ґватемалі дався чути землетрус. — На дорозі під Парижем перевернувся самохід, наслідком чого 4 особи згинуло, 4 є тяжко ранені.

— **Памятник перемоги в Льотаринґії.** У Шармі відбулось святочне відкриття памятника перемоги в Льотаринґії. На свято прибув президент Франції Альберт Лебрен і марш. Петен. През. Лебрен виголосив промову накликуючи французів до єдности, яка є основою сили Франції та забезпекою миру.

— **Собака телефоністкою.** У Берліні вдалось одному німцеві витресувати собаку, яка голосним гавканням повідомляла свого глухого господаря у кожнім випадку, коли хтонебудь задзвонив до дверей. Згодом тресурою довів до того, що собака повідомляла теж про телефонічний дзвінок. Почувши дзвінок телефону собака здіймала слухавку. Коли її господар був неприсутній у хаті, собака декількома наворотами загавкала і вішала слухавку. Коли господар приходив до хати, собака гавканням повідомляла, що його взивали до телефону.

— **Невдала втеча 2.000 вязнів.** У містечку Понтіякі в Злучених Державах намагалося втечи з вязниці 2.000 вязнів. Одначе сторожі вдалося опанувати положення. Тоді вязні підпалили друкарню у вязниці, намагаючися використати замішання, щоби втечи. Сторожа вжила зброї і 4-ох вязнів застрілила. По кількох годинах вдалося привернути лад і спокій у вязниці.

— **Львівська хроніка.** При вул. Ленартовича тяжко попеклася служниця Парня Вареница наслідком вибуху бензини з воском при запусканні підлоги. — На Богданівці отроївся сільним квасом Бронислав Брос, розійшовшись з жінкою.

— **Краєва хроніка.** Слідча влада в Коломиї занялася справою Палагни Мельничук з Уторок, яка побирала від довшого часу ренту за свого сина, що нібито згинув на війні, а поправді живе в Росії і навіть часто пише до матери. — На полі біля Ласки знайшли у стирті соломи наге тіло 30-літньої жінки, яку хтось побив по голові і задусив шнуром. — В дорозі до шпиталя в Станиславові помер Стан. Лісовський, учитель із Журова пов. Рогатин, який тяжко постріляв в самогубному намірі.

— **Термометер, що мірить втому.** Італійський лікар д-р Ферочіо з Риму збудував термометер, який міряє втому. На поділці термометра можна побачити до якої степени затроєна кров внаслідок перевтоми. Коли на поділці термометру сто степенів, тоді треба негайно класти-ся до ліжка.

— **Найдорожча лялька на світі.** У Ню-Йорку за виставою великого магазину з ляльками виставлено ляльку за 18 тисяч долярів. Лялька, величиною 8-літньої дівчинки, може сміятися, плакати, ходити, підводитися, коли впаде на землю, кидати мячиком, говорити (не тільки слова: тато і мама), числити і співати діточі пісні. Тисячі дітей щодня зі зацікавленням приглядаються тій чародійній ляльці. Одначе ще дотепер не знайшлися родичі, які купили би цю ляльку за 18 тисяч долярів для своїх дітей.

Дописи.

СТРИЙ.

Католицька практична господарська 4-кл. гімназія в Стрию. Ідучи на зустріч і побажанню нашого громадянства Львівський Архиепископський Ординаріят покликав кураторію з 13-ох осіб, якої головою є о. Йосиф Савицький, оснувати школу нового типу. По дволітній підготові, кураторія оснувала в Стрию при вул. Надбережній 5. 4-клясову католицьку практичну школу. До школи зголосилося учеників 96. До I. кляси склало іспит 30 учеників. Управу школи веде її організатор і творець програми дир. Яків Янкевич. Абсольвенти цеї школи будуть могли по закінченню 4-літньої науки переходити до лiцеїв з опцією на університет, бо план загального навчання предметів покривається з пляном теперішньої 4-кл. гімназії цього типу. Крім того учеників вчитимуть практичного знання з рільництва, садівництва, пасічництва і ремесла; — співу, вести хори й оркестри. По скінченні школи її ученики віддадуть велику прислугу нашому селу як провідники нашого економічного і культурного руху. Богату програму навчання буде можна виконати бо всі учні мешкатимуть в інтернаті і не будуть витрачати часу на ходження до і зі школи. Ученики практикуватимуть на полі і ремісничих варстатах.

Інформатор.

СПОРТ.

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

Україна — Сян (Перемишль).

В неділю, 26-го серпня п. р. відбудуться у Львові на грищі „Чорних" в год. 16·30 (4·30) пополудні товариські змагання між цими двома найкращими українськими дружинами в Галичині. Не сумніваємося, що всі прихильники спорту прийдуть подивитися на ці змагання. Скоріше відбудуться змагання обох молодших дружин.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Великий Міський Театр.

Субота, 25. VIII. год. 7·30 веч. Велика ревія Каташка і Керасінського.

Неділя, 26. VIII. год. 8·30 Велика ревія Каташка і Керасінського. Останній виступ.

Театр Ріжнородностей.

Субота, 25. VIII. год. 7·30 веч. „Той, який змінив прізвище". Премієра.

Неділя, 26. VIII. год. 7·30 веч. „Той, який змінив прізвище".

Кіна.

АПОЛЬО: „Олівер Твіст".
АТЛЯНТИК: „Утікачі".
ВАНДА: „Погоня за чорною маскою" і „Mizion".
КАСІНО: „Симфонія серць".
КОЛІСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: „Чібі" (віденська комедія), „Баль білих ліжечок" (із Містенґет), Барту в Польщі.
МАРУСЕНЬКА: „Джені Ґергардт" і ревія.
МІРАЖ: „Свято резервістів".
МУЗА: „Тайна жінки".
ПАН: „Парада гумору" Льорель і Гарді та Бастер Кітон.
ПАЛЯС: „Цілуй ще раз".
ПАСАЖ: „Бастер наварив пива" і ревія.
РАЙ: „Життя є гарне".
СВІТ: „Цілунок перед зеркалом" і „Чотирьох утікачів".
СОНЦЕ: „Сутінки вулиці" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Шість годин життя" і оперетка: „Найдорожча жінка магараджі".
ХИМЕРА: „Шікаго".
УТІХА: „Чоловік, який вернувся" і ревія.

Закордонне радіо.

Субота, 25. серпня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Популярний концерт, 19·15 Дон Хуан — опера, **Прага** (470,2) 15·15 Джезбенд, **Талін** (410,4) 20·05 Концерт, **Штрасбург** (349,2) 17·00 Концерт, **Білгород** (439,8) 19·00 Концерт солістів, 20·30 Слов'янська музика, **Кенігсвустергавзен** (1571) 12·00 Концерт військової орхестри, **Букарешт** (365) 21·20 Концерт, **Будапешт** (549,5) 17·00 Концерт робітничих хорів, **Мілано** (368,6) 20·45 Опера, **Рим** (420,8) 17·10 Концерт.

Неділя, 26. серпня 1934.

Відень (506,8) 11·20 Симфонічний концерт, **Прага** (470,2) 7·00 Концерт, 11·00 Концерт радіоорхестри, 16·00 Концерт військової орхестри, **Копенгаген** (255,1) 16·00 Концерт, **Лягті** (1807) 11·00 Скрипці, **Париж** (1649) 21·00 Опера „Тоска", **Штрасбург** (349,2) 18·30 Популярна музика, **Гільверзум** (1875) 14·55, 15·25, 16·10 Легка музика, **Рига** (514,6) 16·00 Популярні латвійські пісні, 20·26 Твори Моцарта і Шуберта, **Берлін** (356,7) 14·00, 16·00, 17·00 Концерт, **Кельн** (455,9) 16·00 Концерт, **Ляйпціг** (382,2) 13·00 Концерт, **Мінхен** (405,4) 12·00 Військова музика, 13·00 Концерт симфонічної орхестри, **Букарешт** (365) 11·00, 13·40 Легка музика, 18·05 Популярна музика, **Стокгольм** (426,1) 21·00 Радіоконцерт, 22·00 Популярний концерт, **Будапешт** (549,5) 17·00 Концерт, **Мілано** (368,6) 20·45 Оперетка, **Рим** (420,8) 11·00 Богослуження з катедри у Фльоренції, 13·30 Солісти, 17·00 Концерт.

Львівське радіо.

Субота, 25. серпня 1934.

6·30—7·25 Ранішня авдиція, 11·56 Сигн. часу, 12·03 Метеорольогічні вісти, 12·05 Огляд преси, 12·10 Концерт, 13·00 Полудневий денник, 13·05 Популярна музика, 16·00 Легка музика, 17·00 Слуховище для дітей, 17·25 Концерт солістів, 18·00 Що читати?, 18·15 Скрипці, 18·45 С. Бжозовський у Львові, 19·00 Всячина, 19·10 Програма на черговий день, 19·15 Танки і пісні, 19·55 Спортові вісти, 20·00 Концерт, 20·30 Музика з плит, 20·40 Спів, 21·12 Концерт легкої музики, 22·00 Актуальна вутірка, 22·10 Танкова музика, 23·00—24·00 Трансмісія з Варшави і Вильна.

Неділя, 26. серпня 1934.

8·30 Ранішня авдиція, 10·00 Богослуження, 11·57 Сигн. часу, 12·03 Метеорольогічні вістки, 12·10 Музичний поранок, 13·00 „2 тисячі років музики", 13·10 Легка музика, 13·45 Відчит, 14·00 Концерт, 15·00 Фейлетон, 15·15 Плити, 15·25 Хліборобські ринки збуту, 15·35 Листи і програми, 16·00 Концерт, 17·00 Жіночі часописи, 17·10 Оперові арії, 17·50 Трансмісія з Варшави, 18·45 Спогади з перших днів війни, 19·00 Всячина, 19·10 Програма на черговий день, 19·15 Фортепіян, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Актуальний фейлетон, 20·15 Популярний концерт, 20·50 Вечірний денник, 21·02 Весела львівська хвиля, 22·00 Поштова скринька, 22·15 Спортові вісти, 22·30 Симфонічна музика, 23·05 Танкова музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·18 1/4 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·41, Париж 34·89, Берлін 207·20, Амстердам 358·20, Прага 21·97, Нюйорк кабель 5·20 7/8, Нюйорк чеки 5·19 3/4.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 24. серпня ц. р. з приводу слабої тенденції твердих цін на масло не ставить, а кооперативам платив за:

	льоко Львів	
1 л. молока	0·13	зол.
1 л. сметани	0·55	„
1 к. яєць	2·60—2·65	„

Пастеризоване молоко з доставою до дому 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло, молоко і сметану слаба, на яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 25. серпня ц. р. платить своїм доставцям **за 1 кг.** живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

Курята	пріма	за 1 кг.	0·95	зол.
Кури	I кляса	„	0·85	„
„	II „	„	0·65	„
Пантарки	пріма	„	0·95	„
Качки	I кляса	„	0·75	„
„	II „	„	0·60	„

Тенденція сильніша.

ОПОВІСТКИ

Надзвичайні Загальні Збори відділу Українського Центрального Комітету у Львові. Дня 9. вересня (неділя) ц. р. в 9 год. рано в салі Вел. Лугу у Львові, вул. Коперника 5. відбудуться Надз. Заг. Збори членів У. Ц. К. з таким порядком нарад: 1) Відчитання протоколів з попер. Загальних Зборів 2) Затвердження новоприйнятих членів, 3) Вибір делеґатів на Еміґрантський Зїзд у Варшаві, 4) Біжучі справи. Збори почнуться в 9 год. В разі малої кількости присутніх, за годину пізніше будуть правосильні при будьякій кількости членів. **Управа.** 212

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ХОЧЕШ мати добре скроєний одяг, вступи до Мужеського Кравецького Заведення Филипа Корнія, Львів, Личаківська 85. 4—4

ДОРА, карпатське кліматичне дітвище Пансіон „Малява" отворений цілий рік. Вигідні поміщення, дбайлива опіка. Ціна помірковані. 182 2—2

КАМЯНИЦЯ нова, комфорт, город, вулиця Листопада, ціна 52 000, довгоречинцева 15 000, продасть бюро Савки, Баторого 11. 199 2—2

АНГЛІЙСЬКОЇ мови методою Лінгвафону навчитеся у 8-ох місяцях по 2 години тижнево. В гуртах місячна оплата 5 зол., індивідуально 25 зол. Для учнів середніх шкіл знижка. До гуртів приходжу з апаратом. З плит виразно говорять **професори англійських університетів!** Поважні зголошення до адм. „Діла" під „Англійці". 196 3—3

ШКОЛЯРКИ — ШКОЛЯРІ. Ніхто не вшиє Вам так гарно і дешево однострої, як українська швальня спортових, шкільних і охоронних одягів при кооперативі „Пласт", Львів, вул. Городецька 95, тел. 26. 120 15—

КІМНАТА з комфортом фронтова, тепла постійному льокаторові до винайму. Оглядати від год. 16. Піскова 40. м. 1. 208 2—2

ЛЕКЦІЇ з вселюдних шкіл шукає тільки за утримання. Зголошення на адресу „Олеся" Джурин Poste-Restante 214 1—

ВІЛЬНІ ПОМЕШКАННЯ, станції, вільні посади, працю, лекції вишукуємо та порučаємо. Матримоніяльні — за надісланням 2 зол. На відповідь поштовий значок. Зголошення слати: **„Брі"** Львів, Блихарська 21. 15/79 1—

ПАННА молода, інтелігентна, семинар. матура, пошукує відповідної праці. Порохта, під „Матірю Божою" для „Поштукуючої!". 211 1—1

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . зол. 0·35
„ одношпальтовий в тексті і новинках „ 0·60
„ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0·15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 180—
„ „ 1/2 . . . . . . 250—
„ „ 1/4 . . . . . . 130—
„ „ 1/8 . . . . . . 70—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.